

למיקרוביולוגיה קלינית, מרכז רפואי שיבא, תל השומר
פרופ' מיטשל שוואבר, מנהל היחידה הארצית למניעת זיהומים, מרכז רפואי סוראסקי, תל אביב
ד"ר מיכל שטיין, מנהלת היחידה למחלות זיהומיות, בית החולים הלל יפה, חדרה
ד"ר חן שטיין-זמיר, רופאת המחוז, לשכת הבריאות המחוזית, ירושלים
פרופ' איתמר שליט, מומחה במחלות זיהומיות בילדים
בלה אלרן, עוזרת האחות המפקחת הארצית, שירותי בריאות הציבור, משרד הבריאות, ירושלים
ד"ר אוה אברמוביץ, ראש ענף בריאות הצבא, מפקדת קצין רפואה ראשי
ד"ר אמיליה אניס, מנהלת האגף לאפידמיולוגיה, משרד הבריאות, ירושלים
ניצה כהן, האחיות המפקחת הארצית, שירותי בריאות הציבור, משרד הבריאות, ירושלים
ד"ר אריק האס, מנהל המחלקה לחיסוני השגרה, האגף לאפידמיולוגיה, משרד הבריאות, ירושלים
ד"ר רועי סינגר, סגן ראש האגף לאפידמיולוגיה, משרד הבריאות, ירושלים
ד"ר ליזה רובין, מנהלת המחלקה לאם, לילד ולמתבגר, משרד הבריאות, ירושלים
פרופ' ליטל קינן-בוקר, מנהלת המרכז הלאומי לבקרת מחלות, מרכז רפואי שיבא, תל השומר
פרופ' שמואל רשפון, יו"ר הוועדה המייעצת למחלות זיהומיות ולחיסונים

לכבוד העורך

אני כותב מכתב זה למערכת בלב כבוד ומתוך הערכה רבה למפעל עיתון הרפואה מזה עשרות רבות של שנים. באחד הגיליונות האחרונים פורסם מאמר ביקורת על ספר העוסק בחיסונים. ביקורת מדעית על טכנולוגיות ברפואה או על טיפולים רפואיים היא ראוייה ומבורכת. יחד עם זאת, המאמר הנדון חרג בצורה גסה מהמקובל בעיתונות המדעית. הספר נשוא הסקירה נכתב בצורה חד צדדית, אך ניחא. מדובר בספר שנכתב ללא ציון המחברים (!) שנשארו במתכוון אנונימיים ובהוצאה פרטית (!). יתרה מכך, כותבי הביקורת על הספר אינם רופאים הבאים

החלטה על פרסום מאמר זה מחייבת דיון במערכת כתב העת, ובוודאי היוועצות עם חבר המערכת המומחה בחיסונים. אני חבר המערכת. המערכת לא נועצה בי. פרסומו של המאמר הוא כשל חמור של המערכת ופגיעה קשה בבריאות הציבור. עדיין לא מאוחר לאפשר למומחים בשטח החיסונים לכתוב חוות דעת על הספר ולפרסמה.

מכתב זה אני כותב בשם חברי הוועדה המייעצת למחלות זיהומיות ולחיסונים של משרד הבריאות, שאני מכהן כיו"ר שלה:
פרופ' משה אפרת, מחלקת ילדים, המרכז הרפואי "כרמל", חיפה
ד"ר שלום בן שימול, היחידה למחלות זיהומיות בילדים, המרכז הרפואי סורוקה, באר שבע

פרופ' רן בליצר, מנהל המחלקה לתכנון מדיניות בריאות, אגף התכנון, שירותי בריאות כללית, תל אביב
ד"ר טל ברוש ניסימוב, מנהל היחידה למחלות זיהומיות, בית החולים אסותא, אשדוד

פרופ' מנפרד גרין, בית הספר לבריאות הציבור, אוניברסיטת חיפה
פרופ' דוד גרינברג, מנהל היחידה למחלות זיהומיות בילדים המרכז הרפואי סורוקה, באר שבע

פרופ' רון דגן, היחידה למחלות זיהומיות בילדים, המרכז הרפואי סורוקה, באר שבע
פרופ' דנה וולף, מנהלת המעבדה לוירולוגיה, המרכז הרפואי הדסה, עין כרם, ירושלים

ד"ר עפרה חבקין, רופאת המחוז, לשכת הבריאות מחוז המרכז
פרופ' דניאל כהן, בית הספר לבריאות הציבור, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל אביב

ד"ר דיאנה טשר, מנהלת היחידה למחלות זיהומיות בילדים, המרכז הרפואי וולפסון, חולון

פרופ' ח'יתאם מוח'סיין, בית הספר לבריאות הציבור של אוניברסיטת תל אביב
ד"ר יאן מיסקין, שירותי בריאות כללית, ירושלים
פרופ' אלה מנדלסון מנהלת המעבדה המרכזית לנגיפים, מרכז רפואי שיבא, תל השומר

פרופ' אלי סומך, מנהל מחלקת ילדים, בית החולים מעייני הישועה, בני ברק
פרופ' נתן קלר, מנהל המעבדה

תגובה למדור 'ביקורת ספרים' בגיליון ספטמבר 2019 של 'הרפואה' על הספר "חיסונים - מדע ומיתוסים"

A letter to the Editorial Board on the "books review" section in the Harefuah of September 2019 on the book " Vaccines – Science and Myths"

Shmuel Rishpon

Head of the Advisory Committee on Infectious Diseases and immunization

אל: מערכת כתב העת של הר"י "הרפואה"

הופתעתי ודאגתי מאוד מביקורת הספרים ב"הרפואה" מחודש ספטמבר 2019 על הספר בשם "חיסונים - מדע ומיתוס", שנכתב בידי כותב אנונימי.

שני הקרימינולוגים שכתבו את הביקורת אוהדים את הכתוב בספר. למעשה הם כתבו מאמר דעה שתומך באופן גורף ונלהב ביותר בהאשמות חמורות על יעילות החיסונים ובטיחותם, במונחים הלקוחים מעולם הקרימינולוגיה. הכותבים מתעלמים התעלמות מוחלטת מהבסיס המדעי המוצק של הפרסומים המתארים את יעילות החיסונים ובטיחותם, מול היעדר בסיס מדעי לפרסומים המטילים ספק בכך. הביקורת, הכתובה על ידי קרימינולוגים בשפה של מקצוע זה, למעשה מאשימה בפשעים את התומכים בחיסונים.

מאחר שהספר נכתב על ידי מחבר אנונימי, ללא כתיבה מדעית שמכילה עובדות שלמות ומוצקות, וללא השתתפות פעילה של מומחים לחיסונים הקשורים לבריאות הציבור, מן הראוי היה לפנות למומחים כאלו כדי לכתוב את חוות הדעת על הספר, או לפחות לפנות גם למומחים בשטח.

הביקורת של הספר הבעייתי מחזקת את ההתנגדות לחיסונים, אשר הוגדרה על ידי ארגון הבריאות העולמי כאחד מעשרת האתגרים החשובים ביותר לשמירה על בריאות הציבור ברחבי העולם ב-2019. הכותבים, שאינם רופאים, מנצלים במה מדעית של רופאים לשם הטחת האשמות לא מבוססות מבחינה מדעית. האכסניה המכובדת של כתב העת המדעי של רופאים נותנת לגיטימציה להאשמות אלו.

תגובת המערכת

ברפואה, וגם לחתומים על המכתבים למערכת, להשתתף בגיליון מיוחד של 'הרפואה', שיוקדש לנושא החיסונים, בשל ההכרה בחשיבותם ובתרומתם הרבה לבריאות הציבור. לעורך העיתון אין ניגוד עניינים הקשור לספר ולמאמר הביקורת שנכתב על הספר.

המערכת מקבלת את דברי הביקורת העולים במכתביהם של פרופ' שמואל רשפון ופרופ' אריאל מני. עורכי כתב העת מכירים בחשיבות החיסונים לבריאות הציבור ורואים בה את אחת המהפכות החשובות ברפואה שהביאה למיגור מחלות שהיו קטלניות ביותר. אנו מציעים לכל רופא מכל תחום

לבקר ולסקור את הנאמר בו, אלא קרימינולוגים שעיסוקם הוא מחקר של התנהגות עבריינית. גם בכך יש מסר סמוי (ואולי לא סמוי כלל). לאחרונה, מאמר סקירה זה נעשה אחד מאבני היסוד באתרים וברשתות חברתיות של מתנגדים לחיסונים.

אני קורא לעורך עיתון הרפואה לפרסם הצהרת היעדר ניגוד אינטרסים (כלכליים ואחרים) לנוכח העובדה שמדובר בספר שכותביו עלומים. אני תקווה שמערכת העיתון תנקוט צעדים מתאימים שיחזירו לי ולאחרים את האמון בכתב עת חשוב זה. פרופ' אריאל מני

כרוניקה

ילידים שנחשפו לנגיף זיקה יש עיכוב בהתפתחות לאחר שנים

מלידה. הילדים היו במעקב עד גיל 60 חודשים או עד גיל בית ספר. במבחן שווי משקל, 11% מהילדים הציגו עיכוב התפתחות, במבחן תנועה - 21%, ובמבחן החזקת כדור - 17%. [https://www.medpagetoday.com/meetingcoverage/astmh/83546?xid=nl_mpt_&DHE_2019-11-25&eun=g1017600d0r&utm_source=Sailthru&utm_medium=email&utm_campaign=Daily%20Headlines%20Top%20Cat%20HeC%20%202019-11-25&utm_term=NL_Daily_\(DHE_dual-gmail-definition\)](https://www.medpagetoday.com/meetingcoverage/astmh/83546?xid=nl_mpt_&DHE_2019-11-25&eun=g1017600d0r&utm_source=Sailthru&utm_medium=email&utm_campaign=Daily%20Headlines%20Top%20Cat%20HeC%20%202019-11-25&utm_term=NL_Daily_(DHE_dual-gmail-definition)).

איתן ישראלי

בכנס של החברה האמריקאית לרפואה טרופית וגיהות, דווח כי שליש מהילדים שאימותיהם נחשפו לנגיף זיקה בפורטו ריקו, לקו בעיכוב התפתחות לאחר חודשים ושנים. במחקר דווח על 49 ילדים שנחשפו לנגיף זה, 16 מתוכם הציגו תוצאות נמוכות מהממוצע במבחן התפתחות לפי פיבודי. החוקרים דיווחו, כי הם יזהו ילדים שנולדו עם זעירות הראש, שלא נצפה בהם שינויים במוח, ולעומת זאת, ילדים ללא פגמים בשעת הלידה, שחוו עיכוב בהתפתחות. עד חודש דצמבר 2017, אושרו מעבדתית 40,000 מקרי הדבקה בנגיף זיקה בפורטו ריקו, כולל 4,134 נשים הרות, 49 תינוקות עם מומים

כרוניקה

טיפול בנוגדי נגיפי רטרו משפר הישרדות ילודים נשאי HIV

נשאות הנגיף, ועקבו אחריהם לאחר שקיבלו טיפול מונע שעות או חודשים לאחר הלידה. הממצאים העלו, כי התחלת טיפול מוקדם ככל האפשר הפחיתה את התפשטות הנגיף ברקמות ואת מאגר הנגיף הכללי, ובנוסף שיפרה את תפקוד תאים הורגים טבעיים מסוג T כנגד הנגיף. החוקרים מסיקים, כי תחילת טיפול מיד לאחר לידה משפרת את מצב התינוקות, זאת בניגוד להנחיות הקיימות כיום, הממליצות על התחלת טיפול בנוגדי נגיפים שבועות לאחר הלידה (Sci Transl Med 2019;11: eaax7350).

איתן ישראלי

לאחר חשיפה לנגיף HIV, ככל שהטיפול בנוגדי נגיפי רטרו (ART) מתחיל מוקדם יותר, כך גובר ההסיכוי למנוע את ההדבקה ולמתן את תסמיניה. ההערכה היא, כי לאחר דקירה במחט המכילה נגיף HIV, טיפול תוך שעה-שעתיים עשוי למנוע את ההדבקה לחלוטין. בתינוקות הנולדים לאימהות נשאות HIV, ההדבקה עלולה להתרחש בזמן הלידה עקב מגע עם דם האם לריריות הילוד, למערכת העיכול או דרך פצעים בעור. גארסיה-ברונקנו חוב' בדקו את השפעת זמן תחילת הטיפול בנוגדי נגיפי רטרו על ילודים בבוטסוואנה שנולדו לאימהות